# COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I"
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ŞI SECURITATE

Nr.11
Octombrie
2012


# GEOPOLITICA RESURSELOR ENERGETICE ÎN ZONA MĂRII NEGRE

*Gheorghe-Cosmin MANEA*


## C O N C L U Z I I:

***•** Tendința marcantă a geopoliticii secolului XXI rezidă în faptul că Occidentul furnizează securitate şi asistență economică Estului, iar Estul asigură resurse Vestului „energofag".*

***•** Centrul de gravitate al producției mondiale se mută treptat spre alte spații din Sud, Caucaz, Caspica, Asia Centrală, care constituie, în ultimul timp, zonele de interes ale statelor mari consumatoare.*

***•** Cu toate acestea, competiția pentru resurse energetice în lumea contemporană rămâne încă o sursa importantă de tensiuni, crize şi conflicte atâta timp, cât cererea creşte mult mai rapid decât oferta, iar rezervele majore de hidrocarburi sunt localizate în zone caracterizate de profunde dezechilibre politico-economice şi instabilitate.*

***•** În viitorul apropiat, este foarte posibil ca geoeconomia şi geopolitica energiei să modifice profund peisajul alianțelor internaționale, anticipând o lume dinamică, fluidă, dominată de o logică rezumată sugestiv de Lordul Palmerston, acum mai bine de 150 de ani: „un stat nu are prieteni sau duşmani permanenți, ci doar interese permanente".*

***•** Toate aceste evoluții anunță o lume a cooperării selective, în care actorii principali vor fi mai puțin alianțele tradiționale şi din ce în ce mai mult coalițiile informale, flexibil construite în jurul unui interes strategic punctual.*

***•** Crizele şi conflictele politico-militare se vor intersecta şi în viitor cu competiția pentru resurse energetice. Dacă competiția economică pe piața mondială a petrolului şi gazelor naturale s-ar derula după reguli concurențiale clare, aceasta nu ar atrage automat după sine declanşarea de crize şi conflicte politico-militare.*

# *1. Principali factori de risc, pericole şi ameninţări. Vulnerabilităţi existente la adresa securităţii regionale şi globale*

Europa de astăzi trece printr-o perioadă plină de provocări derivate nu numai din transformările ce se desfăşoară în mediul de securitate naţional, ci din reconfigurările de pe întreaga scenă internaţională.

Globalizarea, ascensiunea economiilor emergente, amplificarea concurenţei economice etc. acutizează problematica energetică, cu deosebire componenta ei petrolieră. Pe acest fundal, securitatea energetică se afirmă puternic ca o latură aparte a securităţii naţionale, regionale şi globale. Dezbaterea asupra securităţii energetice nu se mai poate centra doar pe dimensiunea economică. Asigurarea acoperirii necesarului energetic, implică astăzi, mai mult decât în trecut, corelaţii cu aspectele politice, militare şi nu numai ale securităţii în ansamblul său.

Anumiţi indicatori de stabilitate şi securitate regională din Zona Mării Negre sunt reprezentaţi în anumite politici publice de dezvoltare care se doresc a fi implementate de către principalii actori din această regiune. Unii dintre indicatori sunt co0nsideraţi a fi:

a) stabilitatea politică internă;

b) dezvoltarea economiei de piaţă;

c) alocarea resurselor;

d) accesul la resurse strategice;

e) respectarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale;

f) calitatea vieţii;

g) realizarea controlului civil democratic asupra forţelor armate;

h) stadiul reformei organismului militar;

i) implicarea în conflicte armate (la nivel naţional, zonal, regional sau global);

j) posesia, folosirea sau producerea de armament nuclear, biologic sau nuclear; diferenţele de natură culturală între valorile naţionale şi cele ale vecinilor;

k) participarea şi colaborarea în plan regional şi global;

l) degradarea mediului etc.

Indicatorii enumeraţi mai sus sunt doar o parte dintr-un palier mult mai larg de factori care asigură securitatea într-o abordare simetrică a tuturor proceselor care sunt prognozate. Într-o astfel de analiză, toate acestea sunt necesare printr-o evaluare eficientă în ceea ce priveşte vulnerabilităţile, riscurile, pericolele şi ameninţările la adresa securităţii regionale.

# *2. Vulnerabilităţile regiunii*

Se poate spune că Marea Neagră este o regiune de convergenţă a intereselor marilor actori globali iar poziţiile unor jucători mai mici trebuie să se configureze prin raportarea permanentă la aceste interese.

Principala vulnerabilitate a regiunii este constituită de diferenţele dintre ţările ce o compun. Este vorba aici nu numai despre componentele securităţii (politică, economică, socială, militară şi de mediu) ce caracterizează regiunea Mării Negre şi Balcanii, ci, mai ales, despre stadiile diferite de dezvoltare în care se află ţările din spaţiul analizat. Într-un scenariu pesimist al evoluţiei regionale, aceste diferenţe ar potenţa incapacitatea statelor de a coopera, având efecte negative asupra procesului de integrare europeană şi euro-atlantică. În general, vulnerabilităţile regiunii sunt cele specifice statelor aflate în tranziţia de la totalitarism la democraţie:

a) apartenenţa majorităţii ţărilor din regiune la blocul comunist, a cărui prăbuşire le-a aruncat într-un „vid" geostrategic, din care au încercat să iasă prin iniţierea unui proces dificil de tranziţie atât la nivel intern, cât şi la nivel extern;

b) nefinalizarea acestui proces în nici unul dintre domeniile vieţii societăţii (economic, politic, social);

c) marea varietate etnică, culturală şi religioasă a regiunii. De exemplu, Turcia este vulnerabilă la instabilitatea regiunii din cauza legăturilor sale etnice cu georgienii, azerii şi abhazii.[1]

d) componenta de mediu care este adusă în discuţie în special în spaţiul comunitar.

- *Vulnerabilitatea*, după cum este definită şi în alte lucrări ale Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate, reprezintă, pe larg: ***rezultatul combinării riscurilor existente la adresa unei societăţi cu capacitatea acesteia de a face faţă şi de a supravieţui situaţiilor de urgenţă internă şi externă.***

---

[1] Apud Halil AKINCI, *Dezvoltarea unei noi strategii euroatlantice pentru regiunea Mării Negre: constrângeri şi perspective*, în Ronald D. ASMUS, Konstantin DIMITROV, Joerg FORBRIG (editori), „O nouă strategie euro-atlantică pentru regiunea Mării Negre", Geopolitica Nr.1(5)/2005, an IV. Editura IRSI, Bucureşti, 2004, pp. 57-64.

***Gheorghe-Cosmin MANEA este masterand anul II, la Universitatea Naţională de Apărare „Carol I", profil: „Master în domeniul securităţii şi apărării naţionale".***

# *3. Marea Neagră – un pivot geopolitic în dispută?*

Situată în proximitatea Heartland-ului, al cărui control face obiectul unui joc politic diplomatic economico-militar extrem de complex, Marea Neagră a devenit, în special după 11 septembrie 2001 dar mai ales odată cu extinderea NATO din 2002, un spaţiu de complicată întrepătrundere a frontierelor geopolitice şi geoeconomice şi un cadru de afirmare a noii comunităţi euroatlantice. De fapt, noua configuraţie a Mării Negre se anunţa, încă din anii '90, când s-au trasat primele proiecte ale reţelelor de conducte care urmau să transporte resursele energetice ale Estului semi-periferic către zona euroatlantică calificată, sau, aşa cum o denumea Wallerstein, centrul sistemului mondial modern.

De ce, până în acest moment, Marea Neagră a fost ignorată? Fiind localizată geografic la intersecţia spaţiilor de securitate europene euro-asiatice şi ale Orientului Mijlociu, Marea Neagră nu a fost considerată a fi centrul nici uneia din ele.

În această problematică, explicaţia occidentală este clară: „*Când a venit rândul Europei, prioritatea noastră au reprezentat-o ţările care se întindeau de la statele baltice până la cele din Balcanii Orientali. Când a fost vorba de fosta Uniune Sovietică ne-am concentrat atenţia asupra realizării unei noi relaţii de cooperare cu Moscova. Şi, pe lângă conflictul israeliano-palestinian, interesele şi atenţia din politica noastră pentru Orientul Mijlociu erau limitate de regulă la graniţa de sud a Turciei*".

La aceste argumente se adaugă faptul că, pe de o parte, conflictul din fosta Iugoslavie a direcţionat în bună măsură atenţia spre acest spaţiu iar conflictele îngheţate (Transnistria, Albania, Osetia de Sud, Karabah) şi situaţia reziduală lăsată prin destrămarea Uniunii Sovietice au fost ignorate. Socotită şi de către occidentali drept o zonă de „străinătate apropiată" a Moscovei, în care aceasta din urmă are interese speciale, Marea Neagră a captat foarte puţin atenţia Occidentului[2]. Totuşi, astăzi, regiunea Mării Negre se află în epicentrul eforturilor occidentale de a-şi proiecta interesele spre Caucaz şi Orientul Mijlociu.

Punctul de plecare al abordării occidentale de azi în Marea Neagră a fost 11 septembrie 2001, moment care a condus la o modificare a opticii statelor occidentale faţă de întreaga regiune. Necesitatea creării unei „springboard" pentru combaterea terorismului islamic este întărită de o serie de factori structurali prezenţi în regiunea Mării Negre cum sunt: state neconsolidate, slabă capacitate administrativă, sărăcie şi disparităţi economice, corupţie şi crimă organizată. Totodată, lărgirea NATO (2002) şi UE (2007) până la graniţele Mării Negre şi mai ales aspiraţiile globale ale acestor organizaţii determină ieşirea Mării Negre din „conul de umbră"[3]. În prezent, Europa importă 50% din energie prin rute foarte complicate ce trec peste Bosfor şi Canalul Mânecii. Din 2020, Europa va importa 70% din necesarul de resurse energetice din afară.

Deşi limbajul politic actual, în special cel occidental, este impregnat de expresii precum „noua importanţă strategică a Mării Negre" este clar că problemele cu care se confruntă regiunea sunt preponderent unele apărute înaintea momentului 11 septembrie 2001. Astfel, deşi, pe de-o parte, se clamează necesitatea realizării unui model de securitate cooperativă cu geometrie variabilă prin utilizarea/ completarea reciprocă a unor formule regionale cum sunt ONU, OSCE, UE, NATO/ Consiliul de Parteneriat Euro-Atlantic(EAPC)/ Parteneriatul pentru Pace (PpP), Iniţiativa de Cooperare în Europa de Sud-Est (SECI), GUUAM şi Organizaţia Cooperării Economice la Marea Neagră (OCEMN), pe de altă parte, principala dilemă a strategiilor occidentale se reduce la armonizarea intereselor strategice ale Rusiei, mai puţin cele ale Ucrainei, intrată în urma „revoluţiei portocalii" în sfera de influenţă americană, cu cele ale statelor NATO prezente la Marea Neagră. Astfel, după lărgirea Organizaţiei Nord-Atlantice spre est, Occidentul este, încă odată, confruntat cu faptul că o extindere suplimentară a propriei sfere (auto-percepută de stabilitate) la Marea Neagră „*poate fi recepţionată de mulţi ruşi ca fiind ostilă*"[4]. De fapt, această teamă difuză nu este fără un substrat real. După reculul Rusiei în anii '90, din Europa Centrală şi de Est, macro-strategia occidentală multi-fazată a ajuns la Marea Neagră.

Dilema abordării Mării Negre, precum şi faptul că această etapă face parte dintr-un plan mai vast, o panidee creionată cu mult timp înainte, nu mai este un secret. Acest fapt este detaliat chiar de occidentali după cum urmează: *„Pe această cale se poate pune temelia pentru finalizarea celei de-a treia faze a unei Europe lărgite. Prima fază a inclus ancorarea Poloniei şi a ţărilor de la Vişegrad.*

*Cea de-a doua fază a mărit viziunea noastră a unei Europe lărgite prin includerea noilor democraţii de la zona Baltică până la Marea Neagră. Astăzi ne confruntăm cu provocarea de extindere a strategiei cu scopul de a cuprinde o Europă întinsă de la Belarus în Nord către limita estică a regiunii Mării Negre la sud.*

*Finalizarea acestei viziuni pentru o Europă unitară şi liberă ar putea fi un avans considerabil pentru cauza democraţiei, integrării şi securităţii în regiunea euroatlantică. Ar reprezenta şi o poziţie mai bună a Statelor Unite şi Europei în abordarea provocărilor din Orientul Mijlociu lărgit. Întrebarea cheie nu este dacă acest lucru este dezirabil ci dacă este realizabil".*

Dezintegrarea URSS şi apariţia pe teritoriul ei a 15 noi state independente a generat pentru Rusia un adevă-

rat recul geopolitic şi geostrategic. Tot ce s-a acumulat din punct de vedere geopolitic în perioada din secolul XVIII până în 1945 a fost pierdut. În opinia unor cercetători ruşi, după prăbuşirea URSS *„în plan geopolitic, Rusia s-a pomenit în situaţia de după Pacea de la Brest din anul 1918, iar în plan social-economic, în situaţia anului 1920 după războiul civil*".

În urma colapsului URSS, Moscova a pierdut nu numai 24% din teritoriu şi cca. 40 % din populaţie, dar şi principalele repere ale politicii sale externe. Acest fapt a confruntat mai bine de un deceniu conducerea de la Kremlin cu problema identificării unei noi identităţi pentru Rusia în sistemul relaţiilor internaţionale[5]. Acest plan de extindere a sferei de influenţă americane, prin intermediul mijloacelor soft, cum sunt "revoluţiile trandafirilor sau "portocalie" transpare în majoritatea luărilor de poziţie ale înalţilor demnitari americani. Astfel, în cursul audierilor secretarului de stat american, fost consilier pe probleme de securitate naţională al administraţiei Bush, Condoleezza Rice, în faţa Comitetului pentru Relaţii Externe al Senatului SUA, declara: *„Cu siguranţă că lumea noastră rămân locuri unde tirania este prezentă – şi America îi va susţine pe oamenii oprimaţi din fiecare continent – în Cuba, Burma, Coreea de Nord, Iran, Belarus şi Zimbabwe. Lumea ar trebui să aplice ceea ce numea Natan Sharansky drept „testul pieţei oraşului": dacă o persoană nu poate să-şi exprime părerea în centrul oraşului său, fără frica de a fi arestat, închis, sau rănit fizic, atunci persoana respectivă trăieşte într-o societate bazată pe teamă, nu într-o societate liberă. Nu ne vom odihni până ce fiecare persoană care locuieşte într-o „societate bazată pe frică" nu şi-a câştigat libertatea*" (Dr. Condoleezza Rice –Declaraţia Pregătită la Audierea DE Confirmare înaintea Comitetului Senatului de Relaţii Externe, Washington DC, ianuarie 18, 2005).

Această viziune geopolitică este însă împărtăşită şi de către noii parteneri zonali ai Occidentului cum este Georgia. Această ţară a devenit una din „mărcile" occidentale la Marea Neagră care are misiunea de a asigura, în primul rând, securitatea conductelor petroliere de pe ruta Baku-Tbilkisi-Ceyhan. Indiferent de temele predilecte ale noii propagande dezvoltate de statele occidentale (identitatea de valori, extinderea arealului democraţiei, redescoperirea unor teritorii de cultură europeană), este foarte clar faptul că principala raţiune de a fi (în accepţiunea termenului american de „nation building"), a unor ţări precum Azerbaidjan sau Georgia, este aceea de a asigura un acces sigur al Occidentului la petrolul caspic. Celelalte dimensiuni, noile ideologii create în laboratoare occidentale şi asumate de autorităţile acestor „emerging states", reprezintă suportul ideologic prin care noile elite justifică existenţa statelor pe care le conduc şi care intră în conflict cu viziunea neo-imperială rusă.

Astăzi, harta politică a zonei Mării Negre este influenţată de o fostă superputere, Rusia, şi două puteri regionale Ucraina şi Turcia. Ca succesoare a URSS, Rusia este în continuare un factor major în regiunea Mării Negre. După o foarte lungă perioadă de timp când Moscova era cel mai important actor în Marea Neagră, aceasta caută să-şi menţină rolul de pivot pe care l-a jucat odată în construirea şi menţinerea „arhitecturii Războiului Rece al ţărmurilor".

Concepţia neo-imperială a Rusiei în Marea Neagră îşi are originea în epocile ţaristă şi sovietică dar mai ales în nevoia de a contracara expansiunea în regiune a SUA şi UE. În acest sens, preşedintele rus Vladimir Putin a manifestat permanent un interes sporit pentru flota rusă din Marea Neagră, care în pofida uzurii morale din ultimii 15 ani reprezintă o forţă semnificativă de care trebuie să se ţină seama. Declaraţiile de genul „bazinul Mării Negre şi al Mării de Azov se află în zona rusă de interes strategic" or „Marea Neagră oferă Rusiei acces direct la cele mai importante rute globale de transport" nu fac decât să sublinieze faptul că Rusia nu doreşte să-şi abandoneze poziţiile deţinute în Marea Neagră.

Aceste deziderate sunt susţinute pe teren prin diverse metode; Moscova continuă să obstrucţioneze retragerea bazelor sale din Georgia Batumi şi Akhalkalaki[6], angajament luat la summit-ul OSCE de la Istanbul din noiembrie 1999; Totodată sunt exploatate tendinţele separatiste ale Abhaziei şi Osetiei de Sud şi a republicii autonome Adjaria; deşi în 2000 au existat unele gesturi care puteau indica faptul că Federaţia Rusă ar începe să-şi respecte angajamentele internaţionale privind retragerea bazelor sale militare din Georgia, totuşi cu excepţia bazei de la Vaziani şi la nivel declarativ (verificarea fiind imposibilă) baza de la Gudauta, de fapt majoritatea trupelor ruse au rămas pe poziţii şi uneori, desfăşoară acţiuni militare,

*„Aderarea României şi a Bulgariei la NATO – şi la UE – ne face să sperăm că etapa finală a făuririi unei Europe cu adevărat unite a început într-adevăr. Prin decizia sa de la Praga, NATO cuprinde practic întreaga comunitate a Mării Negre, fie prin apartenenţa directă la Alianţă, fie prin relaţii speciale cu Rusia şi Ucraina*". La dezintegrarea Uniunii Sovietice, flota rusă din Marea Neagră avea un număr de nave de război (inclusive submarine) care varia, conform estimărilor specialiştilor, între 300 şi 635, iar numărul personalului asociat cu această flotă era estimat la 47.000 – 70.000 oameni; până în 1995, flota rusă rămăsese cu aproximativ 48.000 oameni, 14 submarine, 31 nave de suprafaţă, 43 nave de patrulare şi de coastă, 125 de avioane de luptă şi 85 de elicoptere; echipamentul acoperit de prevederile Tratatului CFE o divizie pentru apărarea coastei, având 175 de tancuri, 450 transportoare blindate, de piese de artilerie; în compunerea flotei era inclusă totodată o brigadă de infanterie marină

cu 50 de tancuri, 218 transportoare blindate şi 45 de piese de artilerie.

Strategia rusească este marcată de fapt de două tendinţe contradictorii; pe de-o parte se încurajează dezvoltarea unei atmosfere de încredere prin angrenarea organizaţii, scheme de cooperare regională, în acţiuni comune de prezervare a securităţii împotriva aşa-ziselor „noi riscuri" iar pe de altă parte se foloseşte forţa militară în conflicte îngheţate sau doar cu rol de descurajare în momentul în care Moscova constată că orientarea unor state riverane tinde să ia o turnură periculoasă.

Proaspăt ieşită din revoluţia portocalie, după cele mai multe opinii, subsidiată puternic de Occident, Ucraina devine un avanpost vestic la întretăierea a trei mase geopolitice: euro-atlantică, euro-asiatică şi islamică. Deşi nesemnificativă ca forţă navală în Marea Neagră (comparativ cu Rusia şi chiar Turcia) Ucraina este o piesă importantă în puzzle-ul occidental al traseelor energetice. Prin operaţionalizarea terminalului petrolier Odessa, Ucraina are posibilitatea de a regulariza fluxul petrolier dinspre Caspica şi Orientul Mijlociu spre Europa. Chiar dacă, la nivel subregional, Ucraina rămâne un jucător cu o anumită pondere este evident că această pondere depinde în bună măsură de traiectoria pe care o vor imprima acestei ţări cancelariile occidentale.

Astfel, deşi o prezenţă semnificativă în Marea Neagră, flota turcă are ca principal obiectiv asigurarea securităţii Strâmtorilor şi mai ales capacitatea de a opera în cadrul strategiilor NATO. Implicată în diverse scheme de colaborare regională (OCEMN, BLACKSEAFOR).

Turcia are o serie de interese proprii pe care şi le promovează nu întotdeauna în consonanţă cu acelea ale aliaţilor riverani din NATO (România şi Bulgaria), conştientă de faptul că nici o strategie regională nu va putea face abstracţie de viziunea sa. Unde se poziţionează România în această constelaţie geopolitică?

Totodată, România subscrie la politicile NATO şi UE de a sprijini procesele democratice în regiune şi la acordarea de asistenţă directă statelor în tranziţie. Stabilitatea va fi proiectată în ariile adiacente Mării Negre în armonie cu politicile NATO şi UE.

De obicei, atunci când Moscova desfăşura acţiuni militare aşa-zis antiteroriste pe teritoriul Georgiei, principala scuză oferită opiniei publice internaţionale era aceea că datorită faptului că Georgia nu are capacitatea de a-şi securiza frontierele, Rusia este nevoită să intervină pentru a combate grupurile teroriste cecene; de altfel, pe plan internaţional există destule suspiciuni referitoare la identitatea sponsorilor aşa zişilor terorişti ceceni din Pankisi, în spatele cărora se pare că au stat serviciile speciale ruse[7].

Judecând după documentele oficiale ale administraţiei de la Bucureşti, viziunea românească porneşte de la faptul că deoarece riscurile şi oportunităţile din zona Mării Negre sunt similare cu cele din alte spaţii, de exemplu Mediterana, se poate crea o viziune comună care să coaguleze Europa de Sud-Est, Marea Neagră, Caucazul şi Mediterana; această viziune comună ar trebui să aibă printre obiective, prin asigurarea securităţii şi stabilităţii în regiune securizarea rutelor energetice [8].

România va sprijini aceste procese şi prin „dezvoltarea relaţiilor de cooperare cu Federaţia Rusă ca jucător regional major". Ca membru fondator al Organizaţiei pentru Cooperare Economică la Marea Neagră, România sprijină obiectivele acesteia (dialog continuu cu UE, Pactul de Stabilitate, lupta împotriva crimei organizate, Planul de Acţiune în domeniul transporturilor), considerând că OCEMN are un potenţial semnificativ pentru dezvoltarea cooperării economice la nivel regional, pentru promovarea stabilităţii şi securităţii, ca şi pentru construirea unei comunităţi de interese şi valori la Marea Neagră89. Dincolo de retorica oficială a Bucureştiului, valoarea strategică a României a fost remarcată şi de preşedintele SUA, George Bush care, în cursul istoricei sale vizite la Bucureşti, prefigurând oarecum rolul pe care Statele Unite îl rezervă României a menţionat în discursul rostit în Piaţa Universităţii din Bucureşti: „*you can help our Alliance to extend a hand of cooperation across the Black Sea*". În acest context, este clar că situarea regiunii în vecinătatea imediată a NATO (şi a UE), dar şi a Orientului Mijlociu Lărgit, perspectiva amplasării unor facilităţi militare americane pe ţărmul românesc şi bulgăresc al Mării Negre, acumularea în cadrul său a problemelor nerezolvate ale Europei (conflictele îngheţate, criminalitatea transfrontalieră, deficitele democratice), dar şi prezenţa unor importante resurse energetice de interes pentru SUA şi statele europene sporesc valoarea strategică a României în regiunea Mării Negre pentru comunitatea euro-atlantică. În cadrul NATO, România, alături de Bulgaria şi Turcia, a promovat în premieră tema Mării Negre în pregătirile Summit-ului NATO de la Istanbul. Astfel, importanţa regiunii pentru comunitatea euro-atlantică şi disponibilitatea NATO de a dezvolta un rol în regiune, complementar iniţiativelor regionale şi-a găsit consacrarea, în cadrul comunicatului Summit-ului. Totuşi, în pofida unor atuuri certe, România nu are deocamdată mijloacele care să îi permită o poziţie proprie. Toată retorica oficială pedalează pe teme deja întoarse pe toate părţile şi care sunt în bună măsură epuizate încă din anii 90. Orice încercare a României de a-şi depăşi la nivel vocal statutul şi posibilităţile reale va avea ca rezultat pierderea credibilităţii şi eşuarea din start a oricărei iniţiative. Experienţa participării României la o serie de scheme de cooperare regională, trilaterală cuadrilaterală (în anii 90 s-a înregistrat o inflaţie de astfel de iniţiative) arată că nu s-au înregistrat beneficii,

nici economice nici de influență pe măsura ideilor. Din punct de vedere geopolitic România nu are cum să aibă o poziție bine delimitată deoarece potențialul său economic şi militar pur şi simplu nu îi permite. La aceasta se adaugă şi diferența de interese chiar cu unii aliați riverani din NATO, dar mai ales faptul că orice strategie de a edifica o relație normală cu Ucraina a reprezentat un eşec constant.

Faptul că România şi Bulgaria sunt astăzi avanposturile NATO la Marea Neagră, iar SUA doresc amplasarea unor baze militare în aceste țări, arată foarte clar că jocul de şah pentru stăpânirea Rimlandului este în desfăşurare iar România este o piesă importantă a acestuia.

---

[2] Ilie BĂDESCU, *Tratat de geopolitică*, Ed. Mica Valahie, 2004.

[3] Ronald D. ASMUS, Konstantin DIMITROV, Joerg FORBRIG, *O nouă strategie euro-atlantică pentru regiunea Mării Negre*, Geopolitica Nr.1(5)/2005, an IV, Institutul Român de Studii Internaționale „Nicolae Titulescu", 2004, p. 22.

[4] Ronald D. ASMUS, Konstantin DIMITROV, Joerg FORBRIG, *O nouă strategie euro-atlantică pentru regiunea Mării Negre,* Editura IRSI „Nicolae Titulescu" 2004, p. 25.

[5] Mihai GRIBINCEA, *Politica rusă a bazelor militare. Moldova şi Georgia,* Editura Civitas, Chişinău, 1999.

[6] Tedo JAPARDIZE şi Alexander RONDELI, *Georgia – cu gândul la Europa* în *O nouă strategie euro atlantică pentru regiunea Mării Negre,* Editura IRSI „Nicolae Titulescu" 2004.

[7] Vladimir SOCOR, *September 11 and the geopolitical revolution of our time,* editura Politeia – SNSPA, Bucureşti 2004, p. 22.

[8] The Government of Romania, *White Paper of Security and National Defence,* Bucharest, 2004, p.5.

## PROPUNERI:

- ***Necesitatea de a oferi securitate energetică presupune depăşirea unor vulnerabilități, pericole, amenințări şi riscuri pe o arena internațională aflată în tranziție de la lumea bipolară spre o nouă fizionomie a sistemului relațiilor internaționale.***
- ***Soluția cea mai adecvată epocii actuale o constituie democratizarea şi securizarea surselor de hidrocarburi prin mijloace non-militare, iar modul de rezolvare a consumului din ce în ce mai mare pare să fie interdependența, nu (in)dependența energetică. În ceea ce priveşte securitatea energetică a UE, importanța nu este doar asigurarea unor rute alternative de tranzit necontrolate de Rusia, ci, în primul rând, securizarea unor surse multiple de furnizori. O diversificare a furnizorilor, precum şi a rutelor de tranzit poate stimula competiția pe piața energetică, reducând potențialul de şantaj.***

***COLOCVIU STRATEGIC* este o publicație a Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate ce include rezumate ale temelor de cercetare ştiințifică, conferințelor, simpozioanelor, seminariilor, meselor rotunde, opinii şi puncte de vedere ale unor personalități de marcă din armată şi societate, din țară şi străinătate, implicate în cercetarea ştiințifică din domeniul securității.**

Publicație realizată cu sprijinul Editurii şi Tipografiei Universității Naționale de Apărare „Carol I"
Tehnoredactare computerizată: Mirela ATANASIU
Supliment al revistei *IMPACT STRATEGIC*
ISSN: 1582-6511; B: 0162/1200/2012

*Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate*
*Şos. Panduri, nr. 68-72, Sector 5, Bucureşti*
*Telefon: 021.319.56.04, Fax 021.319.55.93*
*e-mail: cssas@unap.ro*
*http//:cssas.unap.ro*